

ELŐSZÓ A MÁSODIK KIADÁSHOZ

Az *elfelejtett evangélium* 2006-ban jelent meg a Kairosz Kiadónál, 2009-ben pedig már szükségessé vált utánnomása. Fogadtatását mutatja, hogy öt recenzió született róla: Paksa Balázs (*Új Ember*), Mézes Zsolt László (*Egyházforum*), Györffy Ákos (*Új Forrás*), Varga Tímea (*Igen*) és Lengyel Ferenc (www.regivilagrend.hu) tollából. Mivel a könyv az elmúlt hat-nyolc évben már nem volt hozzáférhető, a ritkán felbukkanó antikvár példányok pedig meglehetősen borsos áron cseréltek gazdát, a Kötet Kiadó ismételt megjelentetése mellett döntött.

A könyv e fogadtatása engem is váratlanul ért, annál is inkább, mert a krisztusi tanításnak egy olyan radikális olvasatát fogalmaztam meg benne, mely homlokegyenest ellentétes a ma uralkodó kereszténység-értelmezéssel. De alighanem éppen ez az olvasat bizonyult szellemi „hiánycikknek”, és a könyv eme fogadtatása mutatott rá arra, hogy bőven vannak még olyanok, akikben él az igény a kereszténység magasabb rendű és spirituálisan igényesebb értelmezésére – egy olyan értelmezésre, amely nem arra törekszik, hogy Krisztust vigye közelebb az emberekhez, hanem hogy az embereket vigye közelebb Krisztushoz. A mai kereszténységben ugyanis a fix és kimozdíthatatlan viszonyítási pont nem a történelmi kereszténység, és még kevésbé ennek forrása, vagyis az Emberfia tanítása, hanem a XXI. század fogyasztói világa által formált ember. Amennyi fény a történelmi kereszténységből és Krisztus tanításából a modernitás ideológiájának ezen a rendkívül szűk résén keresztül beszivárog a kor emberének nagy

műgonddal kialakított „sötétkamrájába”, éppen csak anynyira tart igényt belőle; a fény hasonlíthatatlanul nagyobb hányadát visszaverik a mai kereszténység evangélium-biztos falai.

A kereszténység két vonatkozásban is „hátrányos helyzetűnek” tekinthető a nyugati világban. Hátrányos helyzetű először is azért, mert a felvilágosodás egy olyan szellemi klímát teremtett, amelyben egy intelligens és művelt embernek szinte szégyen kereszténynek lenni. A kereszténység a maga – úgymond – elavult hierarchikus rendszerével, évszázadok óta meghaladott teológiájával és „represszív” erkölcsi tanításával a vallásosságnak azt a típusát képviseli, amely megfojtja a szabad lélegzetet, s így összebékíthetetlen az elmúlt két-három évszázadnak mindazokkal a vívmányaival, amelyekre a nyugati ember oly büszke. A kereszténység ekképpen a múlt egyik maradványa, mely részint önmaga, részint pedig az emberi természet tehetetlensége folytán csodálatosképpen még mindig létezik, noha már régóta idegen test a modern világban. E modern imperatívusz befolyása alól még azok sem tudják kivonni magukat, akikben pedig él az igény a transzcendenciára és a metafizikumra: ezt az igényüket inkább a vallások világának kereszténységen kívüli területein igyekeznek kielégíteni. Egy bizonyos kulturális-intellektuális színvonal fölött csak az tud keresztény lenni, aki képes legyőzni a modernitás kulturális-ideológiai „közegellenállását”. A kereszténységhez való modern hozzáállás legbelső természetét a „Jézus igen – az egyház nem” megkülönböztetés mélységes és szinte kimeríthetetlen gazdagságú hamissága mutatja, mely egyenesen abba az irányba mutat, hogy Jézus igazi követői e gondolat megfogalmazzák.

Az egyházi felfogás és gyakorlat azonban még jelenkori, leromlott állapotában is közelebb áll a krisztusi tanításhoz, mint eme kritikuszainak életszemlélete és életgyakorlata.

A kereszténységnek azonban nemcsak a felvilágosodással és a belőle fakadó ideológiák ellenszelével kell számolnia, hanem azzal is, hogy a többi nagy vallással szemben hátrányos helyzetből kell indulnia. Ez természetesen összefügg az előző problémával, mert hiszen ezekre a vallásokra a felvilágosodás nem aggatta rá mindazt a szellemi ballasztot, amellyel a kereszténységnek folytonosan együtt kell élnie és meg kell küzdenie. Miközben a nyugati ember a kereszténységről kialakított képét jó esetben rokoni és ismerősi köréből, vagyis a hétköznapi, nagyon is esendő vallásgyakorlás tapasztalataiból meríti, addig a távolkeleti vallásokról olvasmányjaiból informálódik – márpedig ezek a könyvek gyakran a legmagasabb és legideálisabb oldalukról mutatják be e vallásokat. Magától értetődik, hogy a távolkeleti vallások olyan szentkönyvei, mint a *Bhagavad gítá* (hinduizmus), a *Szutta pitaka* (buddhizmus) vagy a *Tao te king* (taoizmus) a maguk metafizikai tanításaival és spirituális útmutatásaival valóban összemérhetetlenek a kiüresedett „vasárnapi kereszténységgel” – de ugyanígy összemérhetetlen egy Eckhart mester vagy egy Keresztes Szent János életműve is a mai buddhista vagy hindu vallásgyakorlattal – csak éppen az aktuális keresztényellenes ideológia ezt a fajta összevetést nem engedni felmerülni. A kereszténység történelmi értékeit elrejtő mai egyházi gyakorlat pedig öntudatlan cinkosa ennek az ideológiának.

A jelen könyvben annak bemutatására vállalkoztam, hogy a kereszténység már születésének pillanatában, alapítójának személyében és tanításában is olyan spirituális emelkedettséggel rendelkezett, amely miatt egyetlen kereszténynek sem kell szégyenkeznie a távol-keleti spirituális tanítások fényében. Ugyanakkor szándékomban állt az Emberfia személyével kapcsolatos *nominalizmust* is felszámolni. Mit jelent ez a nominalizmus? Azt, hogy miközben a keresztény embernek – sőt gyakran a nem keresztény embernek is – *szent meggyőződése*, hogy Jézus a maga személyiségében és tanításában megkérdőjelezhetetlen, ez a jézusi személyiség és tanítás jó esetben egy üres és mindenféle határozott tartalomtól mentes keret, rossz esetben pedig pontosan azzal a tartalommal bír, amellyel a modern kor embere *magát* látja, vagy legalábbis szeretné látni.

Bár a könyv címe – szándékoltan – némileg megtévesztő, mert első pillanatban azt a képzetet kelti az olvasóban, hogy a mai egyház- és kereszténységellenes divatnak megfelelően a maga Krisztus-képének rekonstrukciójában apokrif és/vagy gnosztikus evangéliumokból indul ki, de a modern „ezoterikus” megközelítésmódnak semmiféle engedményt nem tettem, ugyanakkor nem tévesztettem szem elől azokat az elvárásokat sem, amelyek azokban fogalmazódhatnak meg, akik jól ismerik a spiritualitás kereszténységen kívüli formáit.

A mai egyházi vezetők, lelkipásztorok és teológusok felelőssége aligha túlbecsülhető abban, hogy a jelenlegi általános Krisztus-, kereszténység- és egyházkép mennyire képtelen kielégíteni azoknak igényeit, akik a polgári kereszténység szintjénél többre vágnak. Miközben az egy-

ház – és pedig *az összes történelmi egyház* – szinte mindent elkövet annak érdekében, hogy az evangéliumot közel vigye az emberekhez, s így Krisztus-szabásából ember-szabásúvá tegye, a kétezer éves történelmi kereszténység teológiai, metafizikai, spirituális, irodalmi, művelődéstörténeti és művészeti értékei legfeljebb a vallásos múlt muzeális relikviaként egzisztálnak tovább. Csak tetézi a problémát, hogy az egyház saját történelmi múltja felé egyre inkább büntudattal és bűnbánattal – persze az ellenfelei által kikényszerített bűnbánattal – fordul, hiszen sokkal inkább vállal szolidaritást a mai keresztényellenes vagy egyszerűen csak keresztényidegen világgal, mint saját történelmi múltjával, melytől rendre látványosan elhatárolódik. Ilyen módon fel sem merül annak a lehetősége, hogy komolyabb kritikával forduljon saját modern kulturális környezete felé, hacsak nem egészen durva és kirívó jelenségekről van szó – miközben figyelmen kívül hagyja, hogy e jelenségek magából a rendszer általános működési mechanizmusából fakadnak. Ekképpen a kereszténység immár nem alternatívája, hanem *része* a modern világnak.

Az elfelejtett evangélium egy ezzel homlokegyenest ellentétes hozzáállást és evangélium-értelmezést képvisel: arra tett kísérletet, hogy Krisztus tanítását a maga eredeti tisztaságában, igényességében és radikalitásában mutassa be, semmiféle engedményt nem téve sem a kornak, sem a kor „fogyasztói” kereszténységképezének, sem pedig szerzője esendő voltának.